

PL 194
01301 VANTAA

Oikeusministeriölle

Viite: Lausuntopyyntö 3.5.2012 OM 16/41/2011
Asia: Työryhmän mietintö "Sananvapausrikokset, vainoaminen ja viestintärauhan rikkominen"

Yleistä

Lausuttavana oleva työryhmän mietintö sisältää ehdotukset uudesta viestintärauhan rikkomista koskevasta rangaistussäännöksestä, yksityiselämää loukkaavaa tiedon levittämistä ja kunnianloukkausta koskeviin rangaistussäännöksiin tehtävistä tarkistuksista sekä uudesta vainoamista koskevasta rangaistussäännöksestä. Vantaan kärjäoikeus pitää työryhmän ehdotuksia pääosin kannatettavina. Jäljempänä esitettävällä tavalla ehdotettuun vainoamissäännökseen liittyy kuitenkin kärjäoikeuden käsityksen mukaan ongelmia, jotka tulisi jatkovalmistelussa ratkaista.

Yksityiskohdista

Viestintärauha

Ehdotuksessa on esitetty erillistä *viestintärauhan rikkomista* koskevaa rangaistussäännöstä rikoslain 24 luvun 1 a §:ään. Säännös on välineneutraali eikä siinä nykyisestä rikoslain 24 luvun 1 §:n 3 momentin sääntelystä poiketen tehdä ero matkapuhelimen ja muiden viestintävälineiden välillä. Vastaavaa muutosta ehdotetaan ilkeältä koskevan rikoslain 17 luvun 13 §:n 2 kohtaan, jossa on kysymys ns. virastorauhan turvaamisesta. Ehdotus selkiyttää kärjäoikeuden käsityksen mukaan oikeustilaa ja on omiaan vähentämään teknisestä kehityksestä aiheutuvia ongelmia rangaistavan käyttäytymisen määrittelyssä.

Sananvapausrikokset

Vankeusrangaistusmahdollisuuden poistaminen *sananvapaus- ja ilmaisurikoksista* (yksityiselämää loukkaava tiedon välittäminen ja kunnianloukkaus) perusmuotoisten tekojen osalta on mietinnössä laajasti selostetun Euroopan ihmisoikeustuomioistuinten oikeuskäytännön valossa perusteltua. Vakavimpina pidettäviä rikoksia on aiheellista arvioida erillisten ankarammin rangaistavia törkeitä tekemuotoja koskevien säännösten kautta. Kärjäoikeus pitää perusteltuna törkeää tekemuotoa koskevan säännöksen säätämistä ehdotetulla tavalla myös yksityiselämää loukkaavan tiedon välittämisen osalta. Kärjäoikeudella ei ole huomauttamista törkeiden tekemuotojen ehdotettuihin rangaistusasteikkoihin, jotka vastaavat jo nykyisin voimassa olevaa törkeän kunnianloukkauksen rangaistusasteikkoa.

Vainoaminen

Mietinnössä on ehdotettu erillisen *vainoamista* koskevan rangaistussäännöksen säätämistä. Käräjäoikeus toteaa, että mietinnön perusteluistakin ilmenevällä tavalla (esim. jaksot 2.1.4 ja 2.5.2 sekä yksityiset perustelut erityisesti sivulla 136) kysymyksessä oleva ilmiö voi jo nyt tulla eri muodoissaan rangaistavaksi rikoslain useiden eri säännösten kautta. Ehdotetun säännöksen soveltamisala olisi sellainen, että vastaava menettely täyttäisi säännönmukaisesti lähestymiskiellon määräämisen edellytykset ja kiellon määräämisen jälkeen lähestymiskiellon rikkomisen (rikoslain 16 luvun 9 a §) tunnusmerkistön.

Ehdotetun vainoamissäännöksen säätäminen johtaisi väistämättä lainkonkurrenssi-ongelmien syntymiseen. Nämä ongelmat ovat esillä vain lyhyesti työryhmän säännösehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (sivu 136). Käräjäoikeuden käsityksen mukaan puheena oleva problematiikka edellyttäisi perusteellisempaa pohdintaa ja ratkaisujen nostamista perusteluista säännöstasolle.

Ehdotettu rangaistusasteikko (sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta) on ongelmallinen erityisesti suhteessa lähestymiskiellon rikkomisesta säädettyyn enimmäisrangaistukseen (yksi vuosi vankeutta), kun säännösten soveltamisala tulisi selvästikin olemaan paljolti päällekkäinen ja kun lähestymiskiellon rikkomisessa on kysymys itse rikoksen uhriin kohdistuvan moitittavan menettelyn lisäksi viranomaiskiellon rikkomisesta ja siten oikeudenhoitoon kohdistuvasta rikoksesta. Yksityiskohtaisissa perusteluissa lausuttu (sivun 136 ensimmäinen kappale) lieneekin tulkittavissa niin, että työryhmän mielestä tekijä tulisi tuomita rangaistukseen sekä vainoamisesta että lähestymiskiellon rikkomisesta, jos kysymys on lähestymiskiellon voimassaoloaikaan ajoittuvasta menettelystä.

Käräjäoikeuden näkemyksen mukaan säännösehdotus on vielä perusteellisen jatkovalmistelun tarpeessa erityisesti edellä esiin nostettujen ongelmakohtien osalta. Käräjäoikeus huomauttaa lisäksi siitä, että ehdotettu sääntely todennäköisesti johtaa toteutuessaan näyttöongelmiin, minkä seurauksena säännöksen käytännön soveltaminen saattaa jäädä ajateltua rajoitetummaksi.

Lausunnon valmistelu

Vantaan käräjäoikeuden lausunnon on valmistellut käräjätuomari Kimmo Vanne. Lausuntoasiaa on käsitelty käräjäoikeuden tuomarikokouksessa 18.6.2012.

Seppo Karvonen
Laamanni
Vantaan käräjäoikeus